

Bestuurlijke Netwerkaart

Rampenbestrijding Nedersaksen

Nederlandse Academie
voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	Handboek - werkversie
Versie	202511

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Rampenbestrijding Nedersaksen

Inclusief civiele bescherming

Crisistypen	> ramp: bedreiging van levens en gezondheid van veel personen, van veel goederen, van de vitale infrastructuur of van het milieu > civiele beschermingsmaatregelen in geval van (dreigende) oorlog (civiele bescherming); > bedreiging van de nationale veiligheid of de democratische rechtsorde.
-------------	---

Bevoegd gezag	> Operationeel leider (Technische <i>Einsatzleiter</i>) > <i>Hauptverwaltungsbeamte Kreise / kreisfreie Städte</i> (Landrat/ burgemeester) > Niedersächsische Landesamt für Brand- und Katastrophenschutz (NLBK) > minister Binnenlandse Zaken Nedersaksen > minister Binnenlandse Zaken Bondsrepubliek Duitsland (civiele bescherming)
---------------	--

Soorten bevoegdheden	Operationeel leider > operationele leiding > vorderen <i>Hauptverwaltungsbeamte</i> > aanwijzen van operationele leider > opdrachten geven aan operationele leider > vorderen > evacuatie Niedersächsische Landesamt für Brand- und Katastrophenschutz > aanwijzen operationele leiding / bestuurlijk gezag > overnemen operationele leiding / bestuurlijk gezag > uitvoering van taken of aanwijzingen (laten) overnemen Minister BiZa Nedersaksen > oppertoezicht (op NLBK) > evacuatie (civiele bescherming) Minister BiZa Duitsland (civiele bescherming) > bijstand federale politie en defensie > politiebijstand tussen deelstaten > gezag over federale grenspolitie > aanwijzingen aan deelstaten
----------------------	--

Gezag rampenbestrijding

- > De rampenbestrijding is in Duitsland de verantwoordelijkheid van de deelstaten. In deelstaat Nedersaksen ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de respons bij de *Kreisen* (districten) en *kreisfreie Städten* (grote steden).

Algemene noodbevoegdheid

- > De besturen van gemeenten, *Kreisen*, *kreisfreie Städten* en deelstaat zijn bevoegd tot het nemen van maatregelen, inclusief uitvaardigen van verordeningen, ten behoeve van de openbare orde en openbare veiligheid. De politie is ook bevoegd, maar maakt daar alleen gebruik van als bevoegde overheidslagen zelf niet (op tijd) kunnen optreden.
- > Dit is een noodbevoegdheid. Er kan van andere wetgeving afgeweken worden en grondrechten kunnen beperkt worden.
- > Van deze bevoegdheid kan echter alleen gebruik worden gemaakt als optreden niet mogelijk is op basis van andere (nood)bevoegdheden.

Bevoegdheden rampenbestrijding *Kreisen* en *kreisfreie Städten*

- > De *Hauptverwaltungsbeamte* (een districtscommissaris of burgemeester) heeft bij de rampenbestrijding, binnen de *Kreise* of *kreisfreie Stadt*, het bestuurlijk gezag over de brandweer en de betrokken geneeskundige en hulpverleningsdiensten, politie en landmacht.
- > Gezag houdt in zeggenschap: het kunnen geven van bevelen.
- > De *Hauptverwaltungsbeamte* is bevoegd een ramptoestand af te kondigen (rampenverklaring).
- > De *Hauptverwaltungsbeamte* wijst een operationeel leider aan.
- > De *Hauptverwaltungsbeamte* kan ten behoeve van de rampenbestrijding de nodige zaken en prestaties vorderen.
- > Tijdens een ramp (verklaring) zijn alle overheden en diensten, inclusief federale overheden en diensten uit andere deelstaten, met behoud van eigen

bevoegdheden, verplicht om in overeenstemming met het beleid van *Hauptverwaltungsbeamte* te handelen. De *Hauptverwaltungsbeamte* kan hen echter geen directe bevelen geven.

- > De *Hauptverwaltungsbeamte* laat zich bijstaan door een rampenstaf. De staf ondersteunt de HVB onder meer met het regelen van bijstand, de crisiscommunicatie en het contact met andere overheden, waaronder eventueel aangrenzende gemeenten en veiligheidsregio's in Nederland.

Operationele leiding

- > In tegenstelling tot Nederland heeft de operationeel leider in Nedersaksen binnen de opdracht / het mandaat van de *Hauptverwaltungsbeamte* zelfstandig de leiding over alle betrokken hulpverlenings- en reddingsdiensten, behoudens de politie.
- > De operationeel leider kan voor de brandbestrijding en redding/hulpverlening (rampenverklaring niet noodzakelijk) zaken.
- > Er bestaat een algemeen geldende verplichting voor de bevolking om te helpen bij ongevallen en rampen. De operationeel leider kan overeenkomstig mensen opdragen om te helpen.
- > De operationeel leider laat zich bijstaan door een staf, de *Technische Einsatzleitung* (TEL). De TEL stuurt de eenheden aan in het veld.

Bestuurlijk toezicht en opschaling

- > De *Niedersächsische Landesamt für Brand- und Katastrophenschutz (NLBK)* houdt toezicht op de rampenbestrijding. Ook ondersteunt de *NLBK* de rampenbestrijding, met name door het coördineren van de bijstand.
- > Het ministerie van Binnenlandse Zaken (BiZa) van Nedersaksen houdt toezicht op de *NLBK* en kan de *NLBK* aanwijzingen geven (oppertoezicht).
- > De *NLBK* kan (namens het ministerie BiZa van Nedersaksen) wanneer het gevaar of de maatregelen in het kader van brandbestrijding en redding/hulpverlening

(rampenverklaring niet noodzakelijk) zich uitstrekken over meerdere steden en/of districten, een operationeel leider aanwijzen of zelf de operationele leiding overnemen.

- > De *NLBK* kan in geval een ramp zicht uitstrekt over meerdere steden en/of districten de bestuurlijke leiding toewijzen aan één van de betrokken *Hauptverwaltungsbeamten* of de bestuurlijke leiding overnemen.
- > De *NLBK* kan de uitvoering van taken van en aanwijzingen aan de *Hauptverwaltungsbeamte* aan een andere partij overdragen, of zelf overnemen (op kosten en/of met gebruik van middelen van betrokken district of stad).

Evacuatie

- > De *Hauptverwaltungsbeamte* kan een evacuatie gelasten; inwoners bevelen het (ramp)gebied tijdelijk te verlaten.
- > De deelstaat kan in het kader van de civiele bescherming (dreigende oorlog) een evacuatie gelasten, inwoners verplichten het huis te verlaten, of de toegang tot een gebied verbieden.

Coördinatie op deelstaatsniveau

- > Het ministerie van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de intersectorale informatievoorziening en afstemming tussen de verschillende vakdepartementen. Het ministerie richt hiertoe een zogeheten interministeriële crisestaf (IMKS) op.
- > Het IMKS wordt ondersteund door het *Kompetenzzentrum Großschadenslagen* van het ministerie van BiZa. Dit coördinatiecentrum is ook verantwoordelijk voor de coördinatie van de deelstaatoverschrijdende bijstand.

Nationale coördinatie Bondsrepubliek Duitsland

- > In het kader van de rampenbestrijding kan de Bondsregering de federale grenspolitie en defensie beschikbaar stellen aan getroffen deelstaten. Tevens kan de Bond

deelstaten bevelen politiebijstand te leveren aan andere deelstaten.

- > De Bondsregering kan verder in principe alleen ingrijpen in het kader van de civiele bescherming (bij dreigende oorlog), of in geval van bedreiging van de nationale veiligheid of de democratische rechtsorde. De Bond kan daarbij het gezag over de (deelstaat)politie overnemen en, in geval van deelstaatgrensoverschrijdend gevaar, deelstaten aanwijzingen geven.
- > Het ministerie dat primair aan zet is, in dit geval Binnenlandse Zaken, coördineert het optreden van het federale niveau. De Bondskanselier kan de coördinatie naar zich toe trekken.
- > Het ministerie van Binnenlandse Zaken is tijdens crises verantwoordelijk voor de facilitering van afstemming tussen de verschillende vakdepartementen en tussen Bond en deelstaat. De Interdepartementale coördinatiegroep, *Interministerielle Koordinierungsgruppe des Bundes und der Länder (IntMinKoGr)*, bestaande uit experts van de betrokken departementen, faciliteert deze afstemming. De IntMinKoGr is in het bijzonder verantwoordelijk voor het opstellen van een gezamenlijke communicatiestrategie en voor de integrale advisering aan betrokken departementen en deelstaten.
- > Activering van deze coördinatiegroep brengt geen verandering in de toekenning van bevoegdheden.

Bilaterale bijstand Duitsland-Nederland

- > Voor brandweer, geneeskundige of technische bijstand door en aan deelstaten en provincies die aan elkaar grenzen zijn minister van Binnenlandse Zaken van de betrokken deelstaat en de voorzitter van de betrokken veiligheidsregio bevoegd.
- > Voor het verlenen van bijstand door en aan deelstaten en provincies die niet aan elkaar grenzen, zijn de minister van Binnenlandse Zaken van Bondsrepubliek Duitsland en de minister van Veiligheid en Justitie van Nederland bevoegd.

- > Per deelstaat zijn er aparte afspraken over bijstand bij de dagelijkse hulpverlening van het federale agentschap *Technische Hilfswerke* (THW) aan de aan Duitsland grenzende veiligheidsregio's. De operationele leiding is bevoegd tot het aanvragen van bijstand van het THW.
- > Voor burenhulp over de grens, assistentie bij brand- en ongevalsbestrijding, zijn aparte afspraken gemaakt tussen de veiligheidsregio's Groningen, Drenthe, IJsselland en Twente en de *Kreisen* Aurich, Emsland, Grafschaft Bentheim en Leer in Nedersaksen, als ook tussen een aantal grensgemeenten in IJsselland en Twente.

Bilaterale afstemming Duitsland-Nederland

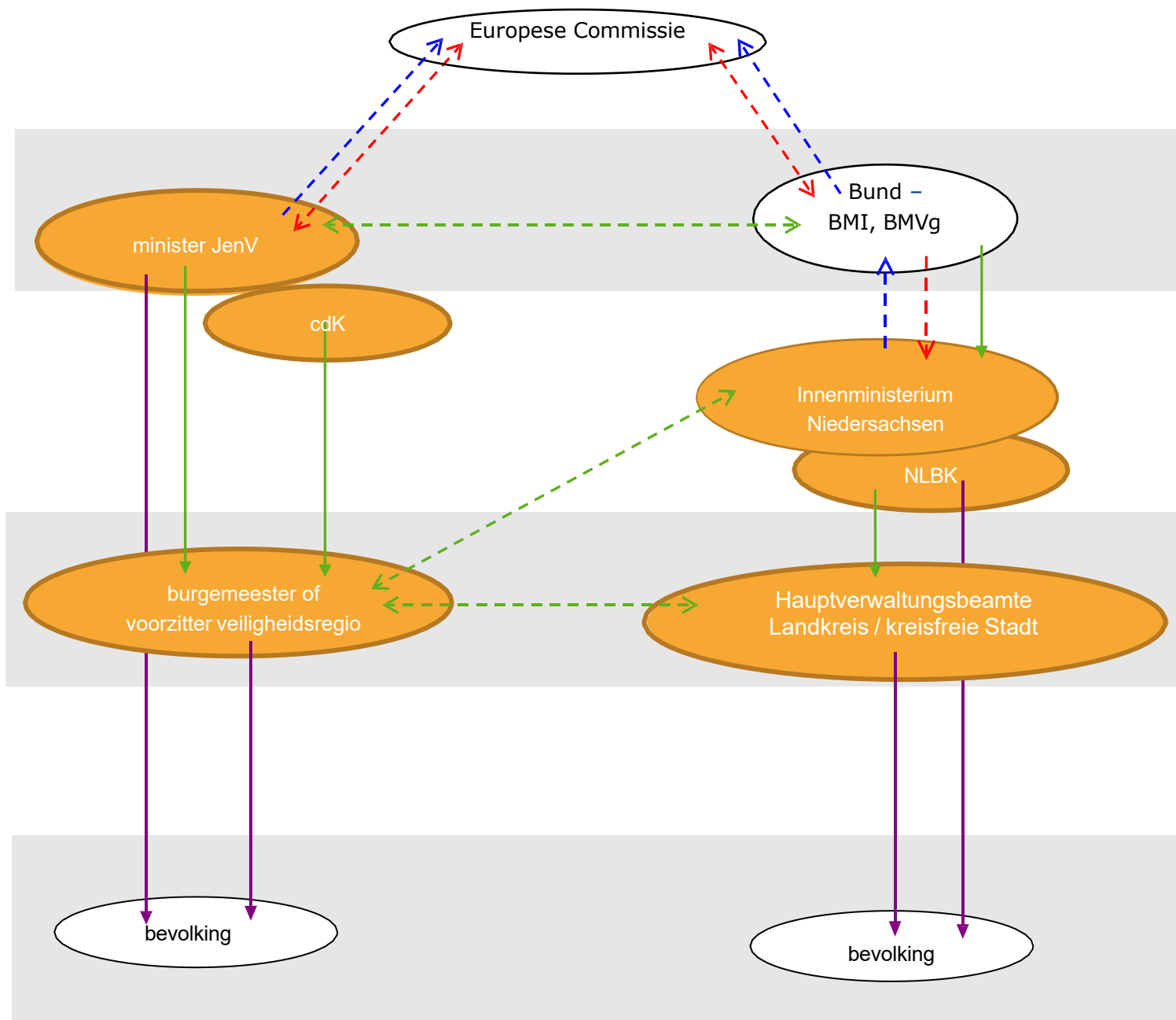
- > Nederland en Duitsland hebben zich verplicht elkaar te informeren in geval van schadegevallen die een weerslag kunnen hebben over de landsgrens, waaronder het uit voorzorg verstrekken van meetgegevens.
- > In Nedersaksen bewaakt de *NLBK*, namens de ministerie van BiZa van Nedersaksen, de landgrensoverschrijdende samenwerking en bijstandsverlening met decentrale overheden in Nederland.

Bilaterale en internationale slachtofferinformatie-uitwisseling

- > De informatie-uitwisseling ten aanzien van Duitse slachtoffers in Nederland en vice versa, vindt plaats via de eerdergenoemde bilaterale afstemmingslijnen.
- > Of via Buitenlandse Zaken: de bevoegde autoriteiten zijn verplicht om in geval van een dodelijk slachtoffer uit het buitenland het desbetreffende consulaat te informeren. Het consulaat mag direct informatie inwinnen bij lokale autoriteiten.

Europese en internationale aspecten

- > Rampenbestrijding kent Europese en internationale (VN, NAVO en tussen staten onderling) regels en afspraken over wederzijdse informatieverschaffing en bijstand.
 - Bij de EU neemt het European Emergency Response Coordination Centre (ERCC) de centrale plaats in.
 - Bij de VN neemt OCHA, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, de centrale plaats in.
- > De minister van BiZa in Duitsland en de minister van VenJ in Nederland informeren bedreigde of getroffen buurlanden over een ramp of andere crisis op het eigen grondgebied.
- > Ten aanzien van grensoverschrijdende gevolgen van industriële ongevallen is tevens het streven naar coördinatie van bestrijdingsmaatregelen voorgeschreven

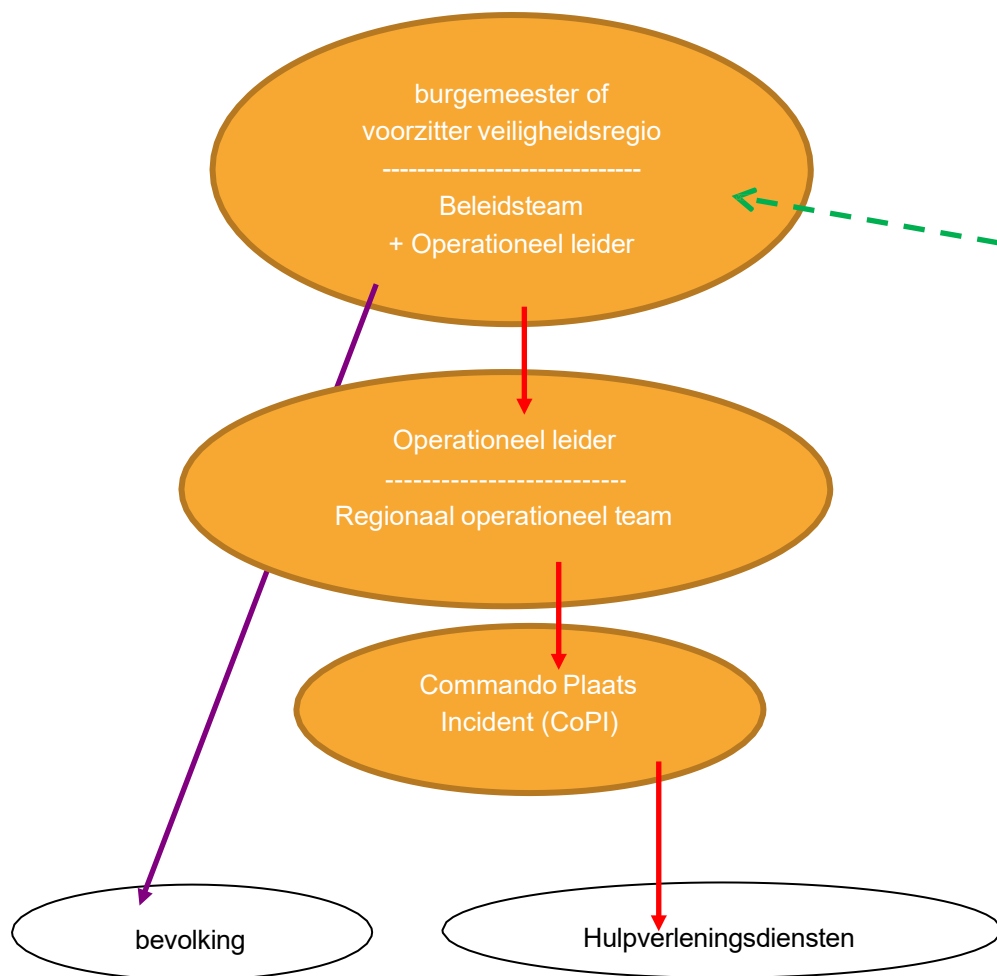

- > Informatie
- - -> Bijstand
- - -> Bilaterale informatie en afstemming, incl. bijstandsaanvraag
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie
- > Maatregelen jegens bevolking / bedrijven

cdK – commissaris van de Koning
BMI – Bundesministeriums des Innern
BMVg – Bundesministerium der Verteidigung
JenV – Ministerie van Justitie en Veiligheid
NLBK - Niedersächsische Landesamt für Brand- und Katastrophenschutz

Operationele schema rampenbestrijding

Nederland

Nedersaksen

